rado kamarėlę, kurioje kadaise buvo laikomos šluotos ir kitos valyti priemonės, išsivalė ir įrengė ją, kiek buvo įmanoma.

Žinau, kad Petrė visaip vertėsi ir prisidėjo prie stovyklos gyvenimo. Iš savo menkų išteklių ji stengėsi padėti Belgijoje esantiems lietuviams klierikams, apie ką liudija keli man perduoti atvirukai!

Turiu ir Šuopytės tautinį kostiumą, stovykloje austą: žiurstas kaišytinis, kiklikas raudonais - mėlynais langeliais, sijonas vyšnių spalvos, margais, siaurais dryžiais.

Ji pasakojo, kad tuo metu stovykloje vyrai bijodavę nusivilkti megstukus eidami gulti, kad žmonos jų nepačiuptų, neišardytų ir nepanaudotų tautiniams drabužiams austi!

Į Ameriką Petrė Šuopytė atvyko giminių kviečiama. Jie buvo kitos pasaulėžvalgos, tie Petrės giminės, bet kažkaip ji sugebėjo palaikyti malonius ryšius su jais ir net įgyti jų pasitikėjimą.

Darbą Petrė gavo siūlų fabrike. Be to, ji grįžusi namo, dar vienam kitam pasiūdavo drabužį. Pamažu įsitraukė į lietuvių kolonijos gyvenimą ir buvo visų mėgiama, net išrinkta į vietos bendruomenės valdybą.

Patyrusi, kaip įvairiai ir skaniai Petrė mokėjo virti — ji visuomet ką nors gero paruošdavo viešoms vaišėms — kartą prisiprašiau į svečius pas ją koldūnams. Besigardžiuodama tais virtinukais su mėsa ir su varške, klausiausi jos pasakojimų, kurių didesnę dalį čia perdaviau.

Nors Petrė ir turėjo daug bičiulių, jautėsi vieniša. Kai pasipiršo lietuvis našlys su trimis sūnumis, ji nutarė tekėti. Ji tikėjosi ne tik tapti laiminga žmona, bet ir posūnių drauge — padėjėja. Jai net atrodė, kad vienas iš jų svajoja apie kunigystę, ji man patikėjo su džiaugsmo ašaromis. Jis kunigu netapo, bet iš visos jos naujos šeimos ją nuoširdžiausiai pamilo.

Pasirodė, kad susitiko du skirtingu pasauliu — negalima buvo rasti nei bendros kalbos, nei bendro kelio: vyras nevertino to, kas Petrei buvo brangu, ir nesuprato jos reto savitumo.

Petrė blaškėsi, kaip paukštelis narve. Nenorėdama pasiduoti, ji vis iš naujo bandė kovoti už namų laimę, už jaukią nuotaiką, už įsijungimą į lietuvišką bendruomenę, bet jai nesisekė. Net Petrės dideli kulinariniai gabumai nuėjo beveik niekais: jos vyras tikrai mėgo tik kopūstų sriuba su bulvėmis!

Nenustojusi dirbti fabrike ir rūpindamasi namais, Petrė vis dėlto rasdavo laiko susisiekti su draugais bent telefonu.

Ji man pasakodavo apie gėles ir paukščius sodelyje, apie kovą su katinais; apie kelmučius, rastus miškely už sklypo ir kitus smagius dalykus, ir aš mielai klausiausi. Žinojau, kad ji daug kenčia, bet nenori apsunkinti kitų savo rūpesčiais. Kad jai be galo sunku, mes visos žinojome.

Vieną dieną išgirdau, kad Petrė susirgusi ir gulinti ligoninėje.

— Vėžys! — žmonės ėmė žnibždėti, ir "vėžys" pranešė man telefonu pati Petrė.

Sekė operacija, ramesnis pusmetis, po to — vėl ligoninė.

— Išgysiu, arba mirsiu! — skambino man Petrė. — Sutikau, kad jie duotų man naujus vaistus...

Po to praėjo jau dešimt metų. Petrė Šuopytė ilsisi svetingoje žemėje toli nuo namų. Kokia laimė, kad mes tikime ir žinome, jog tikroji ji nedingo be žinios, bet gyvena pas Dievą ir ją mylėjusių žmonių širdyse.

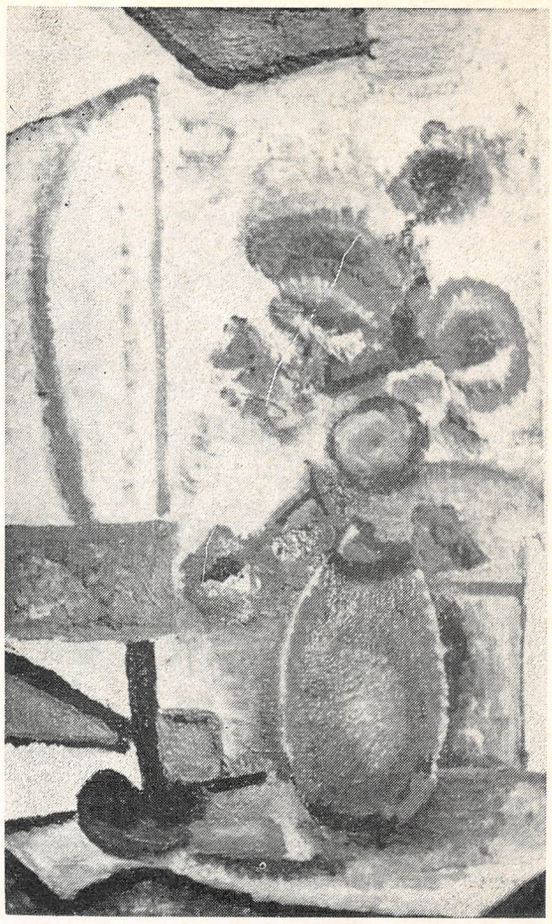

A. ZUBIENĖ GĖLĖS

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

JEI PAŠAUKČIAU...

Jei pašaukčiau vardu, ar tu man atsilieptum
It banga, nuo Vilnelės krantų?
Ar atplauktum kada, jei likimas palieptų,
Su pavasario vėjais kartu?

Aš bijau pasakyt, kaip labai pasiilgau
Išmainyt svetimąsias marias,
Į saulėleidį ten ir į pasaką smilgų,
Ir purienų gelsvas kepures!

Kai alyvų krūme ten lakštingala suokia,
Kai svaigina jazminų žiedai —
Ar tokiais vakarais ir tave jie išmokė
Taip svajot, kaip svajojau kadai?

Sriaunios Verknės krantus, jei kada aplankytum —
(Ar tebžydi palangėj jieva?)
Kokius koncertus ten kėlė paukščiai kas rytą,
Ir griežlė brisdama per javus!

Viršum Verknės vandens
Vilnys guodžiasi gūdžiai —
Pabraidyk basom kojom po jas:
Akmenėliai brastoj atsilieps dusliais dūžiais,
Jie primins, kad kažkam šviesios viltys sudužusios
Suspindėjo skausminga svaja...

NAUJOS KNYGOS

PABŪKIME P. ORINTAITĖS LIEPALOTŲ MEDYNUOSE

PR. NAUJOKAITIS

Petronėlės Orintaitės literatūrinė vaga yra gili ir plati. Nuo 1926 m. pradėjusi savo raštais reikštis periodinėje spaudoje, daug knygų parašė nepriklausomoje Lietuvoje ir išeivijoje, teberašo ir dabar. Patys stambieji jos veikalai yra du romanai: "Paslėpta žaizda" (1934 m.), sprendžiąs gilią psichologinę ir moralinę šeimos problemą, ir "Daubiškės inteligentai" (1937 m., pakartotas 1962 m.), kritiškai žvelgiąs į dvasiškai susmulkėjusią Lietuvos provincijos inteligentiją. Beletristikos aruodus papildo novelių knygos: "Iš sostinės" (1932), "Jurgučio pieva" (1938), "Marti iš miesto" (1948), apysakų bei apybraižų knyga "Grožvylės meilė" (1952), apsakymai jaunimui "Viltrakių vaikai" (1952 m. — laimėję jaunimo literatūros premiją). Greta beletristikos eina ir kelios poezijos knygos: "Vingių vingiai" (1930), "Dirvonų dukterims" (1938), "Šulinys sodyboj" (1950), dvi poemėlės: "Viligailė" (1951) ir "Tapilė nuo Kražantės" (1959). Balės Vaivorytės ir Voveraitės slapyvardžiais yra parašiusi daug knygelių vaikams ir vaidinimų scenai. Idomi yra jos atsiminimų knyga apie Salomėją Nėrį — "Ką laumės lėmė" (1965). Taip pat kultūrinėmis temomis Lietuvoje parašyta knyga "Kviečiai ir raugės" (1938).

Paskiausia P. Orintaitės 1971 m. išleista knyga yra apybraižos **"Liepalotų medynuose".** Ten rasime 9 apybraižas — beletristiškai ataustus atsiminimus ir įspūdžius, nudažytus praėjusios jaunystės ir toli pasilikusios tėvynės nostalgija. Penkiose apybraižose autorė nukelia skaitytoją į savo tėviškę ar netoli jos. Įspūdingai graudus yra "Kapas dirvoje", kur nutapytas neužmirštamas tėvo paveikslas, toks šviesus savo dvasios gelmėmis, ta amžiais susidėsčiusia lietuvių liaudies kultūra, tauriu žmoniškumu, įgimta dora ir savos žemės meile. Nei karo siaubas, nei fronto ugnis, nei atsiritąs raudonasis tvanas nepajėgia tokio žmogaus atitraukti nuo jo prakaitu aplaistytos žemės. Čia giliai įsimynė jo pėdos, į lietuvišką dirvą įaugo jo širdis, čia jis ir mirti pasiryžo . . .

"Ilgatrobė" nukelia skaitytoją į miestą Šešupės ir Širvintos santakoje, kur dar tebegyva didžiojo Varpininko dvasia, kur tebestovi jo aprašytas tiltas. . . . Ten stovėjo daug mačiusi ilgatrobė. Joje gyveno autorė, lankydama Naumiesčio progimnaziją. Šiltais brūkšniais atskleidžiama, kaip sudėtingos gyvenimo paslaptys, nuostabi gamta ir mokslo žinios brandino jauną žmogų. Ten įpinta lyrinių įspūdžių apie Naumiestį, Sintautus, Šakius . . . Tuos pat gimnazistės laikus rodo ir "Tarpušventis" — kiek padriki žiemos įspėdžiai Zanavykijos kaime, kiek šiurkštokas kaimietiškas humoras, parodytas pro jaunos moksleivės įspūdžių pynę.

Su giliu meniniu įsijautimu, tikrai impresionistiškai, yra parašytos dvi apybraižos—"Vieškeliu" ir "Liepalotų medynuose". Tokius kūrinius sukuria tik begalinė savo gimtųjų vietų meilė. P. Orintaitės Zanavykijos lygumų peisažai yra pilni poezijos, gyvai plakančios širdies, plaukia puikiu lietuvišku žodžiu. Galėjai manyti, kad toje tarmėje, kurioje užaugo J. Jablonskis, ir kuri tapo pagrindu bendrinei lietuvių kalbai, jau visi žodyno ir sakinio turtai iš kalbinių sietuvų išsemti. Bet paskaitęs P. Orintaitės apybraižas, pamatai ir stebiesi,, kad tiek kalbinių perlų, kitų dar nepastebėtų, buvo ir tebėra zanavykų tarmėje. Tie kalbiniai turtai, sujungti su autorės nepaprastu įsijautimu į savo tėviškės peisažą, jų lyrinis ryšys su giliai išgyventa tikrove įtaigiai pagauna skaitytoją ir jį nuteikia lyg tyliai plaukianti mūs žemės muzika.

Viena apybraiža — "O, Gott, sei Dank" atskleidžia tremtinio vargų ir karo pabaigos vaizdų iškarpą baigiamoje sugriauti Vokietijoje. Literatūriniu atžvilgiu ši apybraiža pliklauso prie silpnesniųjų.

Su autorės universitetiniais laikais rišasi apybraiža "Kalnų gatvėje", sudėta iš dviejų epizodų. Pirmasis jų atskleidžia vaizdą, kokiose vargingose sąlygose siekta mokslo, kaip maža tereikėjo patogumų anų idealistinių laikų studentui. Antrasis epizodas yra novelės pobūdžio, praskleidžias kaikurių sulenkėjusių žmonių santykius su atsikūrusia jauna Lietuvos valstybe, jų tragiką ir artėjimą prie realaus gyvenimo supratimo, prie nuoseklaus psichologinio lūžio.

Dvi apybraižos yra surištos su atsiminimais apie žymius Lietuvos žmones. Apybraižoje "Vakaras Metropolyje", autorė tuo metu jau gimnazijos mokytoja provincijoje, vaizduoja praleistą vakarą su savo buvusiais profesoriais: V. Krėve, Putinu, L. Karsavinu. Spalvingai atkurtas ištiso vakaro pasikalbėjimas, prasidėjęs ankštame studentiškam kambarėlyje ir pasibaigęs prie vakarienės stalo puošniame Metropolyje. Autorė pastabiai apibūdina pokalbio dalyvius, juos kiek pašaržuodama, ypač V. Krėvę. Pokalbyje įdomiomis pastabomis paliečiami: S. Čiurlionienė, J. Herbačiauskas, V. Šilkarskis, Roemeris, J. Tumas, B. Sruoga, Vabalas-Gudaitis, K. Būga, L. Gira, F. Kirša ir kt. Ši apybraiža turi kiek feljetoninio stiliaus.

Kultūros filosofijos bruožų yra apybraižoje "Valstietis nuo Vabalninko". Pradžioje duodamas jauno Kauno universiteto studento dvasinis paveikslas: studento polinkiai, elgsena, idėjos, kultūrinis paveldėjimas ir naujų tradicijų kūrimasis. Apibūdinama įvairiavertė, labai marga profesūra, rodomas svetimybėmis apdulkėjusio miesto ir žaliojo kaimo kultūros susidūrimas ir to susidūrimo poveikis mokslo ištroškusiam, idealizmu degančiam lietuviškam jaunimui. Ir šitų svarstymų viršūnėje pastatomas profesorius, poetas,

R. ARBAITĖ GĖLĖS

dramaturgas, aštrus kritikas — Balys Sruoga. Jame lyg suliejama aukšto išsilavinimo profesorius ir iš kaimo atsinešta išvaizda ir elgsena. Autorė jieško tų dviejų pradų — aukštos kultūros, pasisemtos iš Rytų ir Vakarų mokslo įstaigų, ir pirminio mūsų liaudies savitumo — sintezės. Ir ją randa giliame, sudėtingame, gaivališkai pasireiškiančiame B. Sruogos charakteryje. Tai tikrai įdomus psichologinis-etnografinis svarstymas. Beletristinė forma šioje apybraižoje apkrauta didžiuliu minties svoriu.

Tai toks turinys nuo kaimo medynų iki universiteto aukštumų! Stilius impresionistinis, žodingas, vaizdus.

Petronėlė Orintaitė, LIEPALOTŲ MEDYNUOSE, apybraižos. Išleido NIDA, 1971 m., 216 psl., kaina: nariams $2.00, nenariams $3.00.

APIE RAŠYMĄ Į SPAUDĄ

Peržiūrėjus redakcijoje gaunamus rankraščius, atrodo, kad pasaulyje pritrūko popierio. Rašoma abiejose lakšto pusėse; rašoma pilnai nuo krašto iki krašto, rašoma ant visokių popiergalių, juo siauriau, juo mandriau. Rašoma, taisoma ir siunčiama — išmarginta, išbraukyta, sukeista . . .

1. Rašykite mašinėle, o jei rašote ranka, **rašykite aiškiai.**
2. Nesiųskite pribraukytų **juodraščių.**
3. Rašydami palikite **paraštes** abiejuose lakšto šonuose.
4. Rašydami palikite didesnius **tarpus tarp eilučių.**
5. Rašykite **tik vienoje** lakšto pusėje. Padėkite redakcijos ir spaustuvės darbuotojams.

"Ką ir kaip rašyti į laikraštį" dr. J. Prunskio, "Draugo" 1950 m. išleistą knygelę turėtų pasiskaityti **visi** rašantieji į spaudą, **senieji** ir **pradedantieji** rašytojai. **rd.**